

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСВІТІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У статті розкрито основні інтеграційні тенденції в сучасній освіті, систематизовано основні напрямки дидактичного аспекту теорії інтеграції та визначено сутнісні характеристики інтеграції в сучасному освітньому процесі.

Ключові слова: *інтеграція; інтеграційні процеси; інтегровані знання; педагогічна інтеграція; методологічні аспекти; дидактичний принцип.*

Abstract

The article deals with the main integration trends in modern education, the main directions of the didactic aspect of integration theory are systematized, and the essential characteristics of integration in the modern educational process are determined.

Keywords: *integration; integration processes; integrated knowledge; pedagogical integration; methodological aspects; didactic principle.*

Вступ

Інтеграція у світовий освітній простір є одним із пріоритетних напрямів реформування вищої школи і виступає джерелом розвитку у молоді цілісного світосприймання, методологічною основою розкриття єдності явищ об'єктивної дійсності, що сприяє створенню системного образу світу, становлення інженера як суб'єкта пізнання, здатного професійно діяти в різних ситуаціях. Інтеграція як процес створення цілісної і багатовимірної картини світу сьогодні набуває статусу одного з провідних методологічних принципів освіти.

Актуальності набуває осмислення процесів взаємопроникнення знань та руху їх до єдності завдяки використанню такого ресурсу, як інтеграція, покликаної впорядкувати загальні і спеціальні знання в цілісну систему, упорядковану різноманітними відношеннями та взаємозв'язками [1].

Результати дослідження

Таким чином, інтеграція як динамічний процес на кожному етапі розвитку знищує існуючі зв'язки та знову відновлює їх на вищому рівні, утворюючи єдність та цілісність системності пізнання світу. Тому інтеграцію визначають не тільки як основну форму прояву єдності знань, але і як засіб її досягнення. Проблема інтеграції в педагогіці є продуктом складних діалектичних перетворень наукової свідомості, що вбирає в себе досягнення світової культури і досвід розвитку освітніх систем [2].

В теорії педагогіки інтегративні тенденції в дидактиці останнім часом значно актуалізувалися. Результати досліджень доводять, що в умовах інтегрованого навчання взаємо-проникнення й систематизація знань студентів, становлення в них цілісної та багатомірної картини світу, розвиток пізнавальних здібностей, гнучкого мислення, професійних умінь і навичок відбуваються більш ефективно[2].

Відтак, з початком нового століття можна говорити про новий період розвитку інтеграційних процесів у різних галузях знань.

Оскільки інтеграція є складним і багаторівневим явищем, то можна виділити багато аспектів в напрямку яких проводяться дослідження науковців, зокрема, дидактичний. Даний аспект теорії інтеграції розвивається за такими напрямками:

- розробка методологічних засад проблеми інтеграції;
- визначення особливостей інтеграційних процесів у професійно-технічній школі;
- окреслення сутності взаємозв'язків інтеграції та диференціації;
- психологічні аспекти інтеграції;
- структурування інтегрованих знань та цілісність змісту природничо-наукової освіти;

- проблеми розробки інтегрованих;
- інтеграція у ступеневій освіті;
- формування системи знань шляхом запровадження інтегративних методів навчання;
- інтегративне навчання з використанням комп'ютерної техніки у початковій професійній підготовці;
- використання інтегративно-диференційованого підходу до структурування змісту знань.

В педагогіці інтеграція не є новим явищем. Ще такі відомі мислителі як Я. Коменський, Ж. Руссо, І. Песталоцці, К. Ушинський розглядали у своїх працях інтеграцію знань як основу цілісного сприйняття й пізнання світу, як методичний засіб в навчальному процесі. Зокрема, Я. Коменський (вважав, що всі знання виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках), Ж. Руссо (обґрунтував проблему міжпредметної інтеграції), І. Песталоцці (відзначав особливу небезпеку відриву одного предмету від іншого, вважав доцільним систематизацію всіх існуючих в світі явищ і предметів, яка має здійснюватися за принципом подібності), К. Ушинський (наголошував, що доки різні предмети викладатимуться незалежно один від одного, навчання не матиме ніякого суттєвого впливу на духовний розвиток дитини)[1].

В сучасних дослідженнях виділяють наступні методологічні аспекти інтеграції:

- як феномен універсальний, який належить до явищ матеріального та духовного буття, є лише однією зі сторін процесу розвитку, який розглядається як філософська категорія, іншою його стороною є диференціація;
- як процес такого розвитку будь-якої системи, за якої число та інтенсивність взаємодій її елементів зростає, а відносна самостійність зменшується;
- як форму тяжіння елементів системи та займає місце в ряді: накопичення – інтеграція – асиміляція – фузіон.

Серед основних методологічних проблем інтеграції знань в сучасній освіті можна виділити наступні:

- обґрунтування об'єктивної основи для інтеграції та диференціації наук;
- аналіз соціальних, економічних, технічних, виробничих, загальнонаукових аспектів інтеграції, дослідження механізмів інтеграції та засобів формування інтегративної системи;
- визначення основних напрямів і форм інтеграції на основі аналізу її структурних характеристик, виділення інтегративних факторів, визначення ролі, місця та наслідків інтеграції;
- дослідження освітянського, зокрема дидактичного, аспекту інтеграції [3].

Інтеграційні процеси в системі національної освіти виступають як складова всебічної тенденції глобалізації світових процесів розвитку, як визначальний інтелектуальний базис гармонійного розвитку національних соціально-економічних систем.

В організації освітніх систем інтеграцію розглядають як провідний дидактичний принцип, який складає основу будь-якої освітньої системи. Перехід освіти у сучасних умовах на якісно новий рівень по суті є рухом від внутріпредметної до міжпредметної інтеграції.

Висновки

Проблема інтеграції, яка є однією з найдавніших і досліджувалася в різних аспектах, залишається актуальною і потребує подальшого розвитку та передбачає застосування адекватних змісту форм, методів, засобів навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Пахомова Н. Інтеграція як провідна тенденція розвитку суспільства та освіти: історико-педагогічний аспект [електронний ресурс] – Режим доступу. URL. <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2322/1/Pahomova.pdf>
2. Наджафова С. Інтеграційні процеси в освіті" [електронний ресурс] – Режим доступу. URL. http://scienceandeducation.pdpu.edu.ua/doc/2015/JRN_2/PDF/16.pdf
3. Козловська І. М. Теоретико-методологічні аспекти інтеграції знань учнів професійно-технічної школи: дидактичні основи / І. М. Козловська. – Львів, 1999.– 302 с.

Ковальчук Майя Борисівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики, Вінницький національний технічний університет, maya.kovalchuk@gmail.com

Kovalchuk Maya Borisovna - candidate of pedagogical sciences, associate professor, associate professor of the Department of Higher Mathematics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.